

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Hrabani Mauri de uniuerso libri I-XI - Cod. Aug. perg. 96

Hrabanus <Maurus>

[S.l.], [9./10. Jh.]

Liber tertius

[urn:nbn:de:bsz:31-14112](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-14112)

quo scriptum est: Ipse dolores
nostros tulit & aegrotationes
portauit. Uxor quoque ipsi
us iob quae eum ad maledi-
cendum prouocauit. prauita-
tem carnalium designat. Tres
uero amici illius tripum tepes
hereticorum qui sub specie
consulendi studium gerunt
seducendi. Eli uero qui contra
eum superbe locutus est. docto-
rem superbum & arrogantem
demonstrat. quid uero incre-
pationes sua fidelium intra
secundam ecclesiam arguit & incre-
pat turbam. **EXPLICIT LIBER II.**

**INCIPIT LIBER III. DE ALIIS QUI
BUS DAM UIRIS. SIVE FEMINIS
QUORUM NOMINA IN UETERE TES-
TAMENTO SCRIPTA LEGUNTUR.**

Pharaonomen est non hominis
sed honoris sicut apud nos au-
gusti appellantur reges cum
ppriis nominibus censeantur.
Exprimitur autem in latinum
pharaonem negans eum utique deum
sive dissipans. seu discooperies
scilicet populum dei cuius fuit
afflictor. hic ergo figura dia-

boli habuit. quinquagesimo saecu-
li captiuitate populum di per-
dere. & terrenis uitiorum operi-
bus pergrauare temptauit. Cuius
eunuchus putifar qui inter pre-
tatur os inclinans addiscendum.
emittit ioseph uendentibus fratribus
sic & castus indisciplinis euange-
licus populus precio fidei emittit
christum uendentibus eum iudaeis
proximis sanguinis sui qui meri-
to os inclinans addiscendum dicitur
quia subdit se doctoribus addis-
cendam sapientiam diuinam. Pha-
rao ergo somnium uidit quod in-
terpretatus est. ioseph qui amisti-
rum incarnationis dominicae
quod ignorabat diabolus. christus
gentibus manifestauit. Nam
septem anni ubertatis quibus sep-
tem spicis plenis seu in septem uac-
cis pinguibus ostendebantur.
septem carismatum spiritualium do-
na quibus ubertas fidei larga
pietate redundat & significa-
bantur. At contra septem steriles
& tennes fame uertutis & iusti-
tiae. nouissimis & tempo-
ribus praefigurabantur.

Joseph autem qui tripum induerat
 xpi currum meruit & praeconauit
 anteeum. & constituit illum pha-
 rao super uniuersam terram aegyp-
 ti. & dñs nŕ postquam est distrac-
 tus a iuda ut ioseph a fratribus suis
 exde infernorum carcere resurrex-
 ascendit currum regni caelestis de
 quo scriptum ē; Carrus dī decem
 milia. & accepit potestatem a pa-
 tre praedicandi & iudicandi sicut
 apostolus ait. Et dedit ei nomen
 quod est super omne nomen. Ut in no-
 mine iū. omne genu flectatur.
 caelestium terrestrium & infer-
 norum; Accepit quoq; & anulum.
 pontificatum scilicet fidei quo cre-
 dentium animae salutis signo sig-
 nantur frontibus. nŕisq; cordib;
 p̄ signum crucis. figura aeterni re-
 gis exprimitur. Induiturq; stola
 bissina. Idest carnem sc̄m b̄r̄sso
 candidiorem. & stolam immortalitatis;
 Accepit quoq; torquem aureā.
 Idest intellectum bonum. Preconan-
te eum praecedit idest aut iohannes
 baptista qui ter eius praecedens p̄
 conabat dicens; Parate uiam dño;
 Habebit & aliū preconem tubam an-

pero chri

qui a ipse uenit in cuba angeli
 geli. dixit quoq; rex ad ioseph. ego
 sum pharao. Absque tuo imperio
 non mouebit quisquā manum
 aut pedem in omni terra aegyp-
 ti. uertitq; nomen illius & uoca-
 uit eum lingua egyptiaca salua-
 torem mundi. quid manifestius
 de xpo quando sub figura ioseph
 saluator ostenditur non tantū
 unius terrae aegyp̄ti. sed & iam to-
 tius mundi. Filia pharaonis quae
 moysen expositum ad ripam flu-
 minis collegit. eccl̄a gentium est
 quae xpm ad flumen i salutaris la-
 uacri reperit. Iamnes interpretatur
 marinus siue ubi est signum.
 coram enim signis moysi cessit. &
 defecit signum eius; Unde & dix-
 erunt magi hic digitus dī est; Mam-
 bres interpretatur mare pellicū
 siue mare in capite; Moyses inter-

ioseph saluator mundi dicitur est

Moses

In aeterna poena damnauit.
 quidecem plagis percussit aegip-
 tum. & decem praecipit erudi-
 uit populum dñi in deserto quia
 xp̄s in mandatis euangelii qui-
 bus in deserto istius mundi nu-
 trit credentes arguit ac dam-
 nat incredulos. Hic uirga per-
 cutiens peram fontem uiuentis
 aquae produxit. sic & xp̄s per
 passionem crucis mortem degus-
 tan. sanguinē & aquam de late-
 resuo produxit. quibus duobus
 sacramentis sc̄a inbutur eccl̄a.
 Moyses populū per desertum duxit.
 sed tamen ultra iordanem in
 terram re promissionis non in-
 trodixit; Quia uetus testame-
 tum licet futuram in caelis pa-
 triam in scriptis suis promiserit.
 tamen non nisi per ih̄u xp̄i duc-
 tum aditum regni caelestis nul-
 lus adeptus est. Hic quoque per
 fluentia baptismatis populum
 suū in terram eccl̄ae introduceps
 uitae aeternae electissus dedit
 promissionē. & terrigenas fecit
 esse caelicolas. Accepit ergo mo-
 yses unā de septē filiabus rahuel

qui inter praetatur pastiodi siue
 amicus eius dñi. nomine sephora
 quae inter praetatur pulchritudo
 siue placens. quae genuit ei filium
 quem uocauit iersan. quod inter
 praetatur aduena. peperit & al-
 terum qui uocatus est elbezai.
 & inter praetatur dñi adiutor.
 cum redemptor de gentili popu-
 lo eccl̄am septiformem sp̄itali
 coniugio sibi copulauit. quae
 licet munere sp̄s sc̄i septiformis
 sit. tamen una est in fide catholi-
 ca. de qua in cantico canticorum
 dicit. Una est columba mea elec-
 ta genetricis suae. haec unum
 genuit filium. qui uocatur adue-
 na. & alterū qui uocatur di ad-
 iutorium. quae nomina bene con-
 ueniunt populo xp̄iano ex cir-
 cumcisione & preputio conuoca-
 to; Aduenae enim sunt quia in
 incolatu istius mundi a caelestia pa-
 tria modo peregrinantur. sed
 tamē di adiutorio numquā care-
 bunt; ^{Aaron} Aaron mons fortitudinis
 inter praetatur propter quod turiba-
 lum accipiens in medio supstitit
 & inter emptorū obuiam stetit

& ruina mortis quasi quidam mors
 foras exclusit. hic sacerdotio suo xpi
 exprimit sacerdotium quificut ille
 cruore uictimarū popalū expia
 bat. Ita & xps sacrificio sui sangui
 nis peccata diluit mundi. Nam ut
 gaaaron abscisa refloruit. ac fruc
 tus protulit. sic & arbor crucis xpi
 aēnae uiriditatis & fructum uite
 ppeuae p passionem xpi uniuerso
 ptulit mundo. demonstrauntq; xpi
 sacerdotium ppeuo eē mansurū.
 et credentib; in eum eē pficiuum.

Maria soror aaron synagoga speciem
 pteulit; Uxor morisi aethiopsis
 sa figurauit eccliam ex gentibus
 xpo conuinctam. cuius ob causam
 zelo synagoga obtrectans aduer
 sus xpm. ilico contagione leprae
 pfunditur. Eleazar interpretatur
 ds mī adiutor siue diaduto
 rium. hic tyrum tenet scōrum doc
 torū qui uerbo & exemplo scām
 adiuuant eccliam quorū unus ait.
 Di sumus adiutores. di agricultura
 estis. di aedificatio estis; Amalech
 quinter pteatur populus lambe
 si uel ling. ē cum exeret suo quibū
 manam semp desiderat pditionē.

& pdoli machinationē eam de
 cipere gestit. hic obuius dī po
 pulo resistens. ad signum crucis
 euincitur. Seon quoq; rex amor
 reorum qui in latinū temptatio
 uertitur. oculorū eundem diabo
 lum significat. qui mendatio
 falleudi se uelut angelū trans
 figurauit. Og rex basan qui
 interpretatur conclusio. hic inter
 dudere molitur difficultate
 uitiorū uiam fidei nr̄ae. ne pate
 at nobis transitus ad regnum p
 missum uitae aēnae; Septu
 agint^u uiri seniores. p quos ceci
 dit sp̄s dī. hxx generationū lin
 guas in hoc mundo diffusas os
 tendit. ex quibus multi creden
 tes gratiā sp̄s sc̄i acceperunt.

Dathan & abiron. & ceteri qui
 ase morseu & aaron segre gantes
 sacrificium usurpare conati sunt.
 hereticorum prauitate designant.
 perniciemque qui se a sacerdo
 tib; xpi. & societate ecclae diui
 dunt & sacrificia profana assu
 munt. Balaam qui interpretatur
 uacnus populus & cadens. aper
 tos oculos habuit. tyrum eorum

tenuit qui fide in cognitione
 di habent. sed obscurati operibus
 corruunt; Fines oripartens in
 terpretatur. transfixit enim pu
 gione Zambri cum scorto ma dia
 nitide. idem & dñi furorem pla
 cauit ut parceret. Nam iste fine
 es qui zambri & scortam in adul
 terio conuersantes taliter interi
 mit. figuram tenuit scorum doc
 torum qui iudaeos & hereticos
 spiritali mucrone uerbidi in am
 plexu falsae doctrinae & concu
 bitu inter fecerunt; Zambri
 interpretatur lacesiens uel ama
 ricans. propriae enim nome
 ab amaritudine figuratum qđ
 peccando amaricauerat popu
 lum; Ille quoq; qui sabbatolig
 na collegit significat eum que
 cum peccato iudicidies inuene
 rit. unde a dñi sabbati requie
 non meretur accipere; Duode
 cim exploratores scribarum ac
 pharisaeorū imaginem tenuerū
 qui israheliticū populū auerte
 runt. ne considerent gratiam di
 uinae remissionis adipisci posse
 p̄ xpm̄. Duo portatores quide

terra remissionis botrum in ligno
 humeris gestauerunt. duorum
 populorum significatione expres
 serunt quorū prior iudaicus gra
 diens aduersus xpm̄. dat terga
 posterior xp̄ianus eū quem uehit
 inspicit & sequitur xpm̄. Josue
 enim qui interpretatur saluator ipse
 in figuram xp̄i populum a deserto
 saluauit. & in terrā remissionis
 induxit. Iste ih̄s mittit duos ex
 ploratores ad hiericho urbem.
 qui suscipiuntur a meretrice raab.
 ih̄s ille dux populi in semetipso
 dñm̄ xpm̄. & uocabulo ostendit
 & facto; Hiericho autem ciuitas
 mundus ē. ad quem dñs xp̄s ad per
 scrutandos mores hominū duo
 testamta direxit; Nam in eo ut
 credentiū fidem aut rebellium p̄
 uocatiōem plenius cōpharet. ante
 aduentū iudicis sui quasi explora
 tores suos. legem & euangelium
 destinauit; Raab uero quae in
 praetatur latitudo uel fames siue
 impetus. tripum tenet ecc̄lae que
 de extraneis atq; alienis gentib;
 congregata est quae antea a uers
 in desideris carnis fornicabatur

In idolis. de qualibus ait dñs adiu-
 daeos quod praecederent eos in
 regno caelorum; Haec igitur testa-
 mentum adñi sola suscipit. & ea fide-
 liter conseruat. inimicis omni-
 no non tradidit. ipsa potius peri-
 ditari optans. dum modo in lae-
 sa ac salua seruar& ; haec casu-
 rum mundum sicut illa ciuitatem
 firmiter credidit. haec pro se ac
 suorū omniū salute pactum cum
 testamētis dñi fecit; Haec in domo
 sua coccum id est signū sanguinis
 posuit. extrahant. si quis fuerit
 inuentus ruinā saeculi atq; incepi-
 dum mundi nulla ratione uita-
 bāt. Acham quidem hericho ana-
 themate concupiuit. significat
 nequā xpianū qui post pceptā
 fidem saeculares mores uel mu-
 di inlecebras appetit. Caleph
 uero quintē pr&atur quesi cor-
 auccanis. significat doctorem
 catholicū sapientē corde. & for-
 tem ac strenuum in exercitio uir-
 tutū. iste deposcit sibi aiosue per-
 mita facultatē ut congregiat
 cum dialecticis saeculi. cum his qui
 pueris falsa confirmant. ut eos

confut& & super& . et subuert&
 omnia quae illi falsis assertioni-
 bus construxerunt; Ideo deniq;
 uidens alacritatē eius ih̄s bene-
 dixit inquit eum scilic& quod
 talia deposcat & audeat. sed &
 tu si uis dare operam studis. et le-
 gem prudenter meditari; Etef-
 fici cor in legedi. potes istas mag-
 nificas. & munitas urbes id est as-
 sertiones subuerrere falsitatis.
 ut & tu merearis benedici ab ih̄u.
 Et accipere ebron. Interpretatur
 autem ebron coniunctio t
 coniugium. p̄ quod potest for-
 tasse illud ostendi quod spelun-
 ca duplex comparata ab abra-
 ham patriarcha mea est in qua
 coniugia patrum. et reliquiae
 eorū iaceat. Id est abraham cum
 sara. Isaac cum rebecca. Iacob
 cum lia. Ipse ergo in memoris
 patrū hereditatē capit prudens
 & sapiens caleph. ipsi iesus ena-
 chitarum gentiū metropolim
 tribuit ebron. & efficitur eis fors
 usq; in hodiernum diem.

Othoniel quintē pr̄atur temp;
 eius dñs. uel responsiodi. Iste signi-

Ebron:

ficat rectores ecclesiarum ac iudices quibus p̄ sp̄s sc̄i gratiam iudicium non solum rerū gestarū datum est sed & animarum; Nam scriptum ē de ipso othomiel & factus est sp̄s dñi super eum. & iudicauit isrl̄. et exiit ad bellum. & tradidit dñs in manus eius chusar sathon regem. quare hoc quia sp̄s dñi erat in eo. & confortata est manus eius sup̄ chusar sathon. et post haec dicit quia quieuit terra sub eo iudice xl annis. uides quam larga est diuina clementia octo annis filii isrl̄ seruerant p̄ multorū delictis xl annis p̄ uinuis iustitia in pace p̄durauit; Adonibezed qui inter p̄tatur dñs fulminis. significat diabolu de quo apostolus ait; Ipse enim satanas trans figurat se in angelum lucis. tota autem eius potentia atq; potestas uanitas est quem filii iuda. hoc est filii confessionis ac filii fr̄ meoꝝ id est filii exauditionis debellant. cum fideles qui que scuto fidei atq; armis uirtutum contra eū dimicant; Com

magna dei
clementia:

prehendentes quae eū caedunt similitates manuum ac pedum eius. cum primordia malae operationis atq; uestigia prauis exempli abscondere uiriliter contendunt. quatinus maligni fraudis efficaciam repentinae deceptionis non inueniat. cum uigor illi in ocepudi spiritali dimicatione aufertur. Eglon ergo rex moabitarū qui inter p̄tatur rotatus uel orbitas tripum tenet & diaboli qui fatigat populum. & propter peccata sua subseruitute constituit. hunc aoth iudex qui inter p̄tatur gloriosus. & est ambidexter habet gladium ancipitem. interfecit; sic doctor catholicus rotante diabolum in argumentis philosophorum sermone euangelico atq; prophético concludit. & extinguit omnē prauis dogmatis & crassae intellegentiae sensū. qui se extollit & erigit aduersum spiritale sc̄uū xp̄i; Possunt & angeli salutare mothomielis uel aoth specie designari. quia sicut sepe ostendimus non solum a contrariis uirtutibus impugnamur. sed & dum e-

bonaeque uirtutes ad auxilium
 nr̄m mittuntur ad n̄o; Mitti
 & ū nobis dñs uirtutē suā caeles
 tē p̄quam liberemur a iugo ser
 uitutis diabolicae. quae uirtus
 omnia p̄ nobis agat dextra & p̄
 spera quae faciat nos relinquere
 uiam sinistra. quae ducit in per
 ditionē. & reuocet nos ad ueram
 uiam. illum quidē ego sum uia
 & ueritas & uita ih̄m xp̄m dñm
 nr̄m; S amgar qui interpretat̄
 nomen aduenae siue ibicolon
 qui & sexcentos uiros de philisti
 uo mere percussit et defendit isrl̄.
 ipse significat doctores ex gena
 bus qui colunt agrum domini
 cum. & non semp̄ gladio distric
 ti examinis contra aduersarios
 utuntur. sed aliquando agres
 ti & simplici cōmonitione de
 animis auditorū uitia & pecca
 ta ppellunt. Namque s̄bnarius.
 numerus qui multiplicatus per
 uenit in sexcentos mundi huius
 figuram tenet. qui in sex diebus
 dicitur consummatus. sexcen
 tos ergo in aratro dicitur percus
 sisse ille cui per crucem xp̄i cruci

fixus est mundus. Debbora
 qui inter p̄tatur apis. significat
 p̄phetiae suauitatem et caeles
 tis doctrinae dulcedinē. haec
 habitabat sub palma. inter rama
 ma et bethel; Rama interpreta
 tur excelsa bethel domus d̄i.
 sub palma sedem habet p̄phe
 cia. quia iustus ut palma flore
 bit. Inter excelsa uidelicet &
 domum d̄i. quia nihil uile ha
 bet p̄phetia. nec docet nos quae
 sunt sup̄ terram quaerere. sed
 quae in caelis sunt & in excelsis;
 Haec ergo primo uocauit ad seba
 ruch qui interpretatur coruscatio.
 coruscatio uero est. quae habet
 quidem lucem sed non p̄manen
 tem. admodicum enim tempo
 ris resplendet & desinit; unde ba
 ruch mihi uideatur forma ge
 rere prioris populi qui primo
 omnium p̄ prophetiam uocatus
 est. & legis splendore corusca
 uit sed non p̄mansit. Cum ergo
 dixisset debbora ad baruch. id ē.
 p̄phetia ad priorem populū tibi
 p̄cepit dñs d̄s isrl̄. & tuascepe in
 montē thabor. & accipe decem

Rama
Bethel

Baruch

milia uiros & reliqua quae scriptasunt. quid respondit baruch ex persona populi ad pph&ia uideamus: Non inquit ascendam nisi & tu ascenderis mecum. quia nescio die in qua misit dñs angelum suum mecum. de excusatione quidem uerum est. sed de re pmissione falsum ē; Quod enim non ascenderint in montē di certum est. quod autē pollicentur se ascensuros ēē cum pph&ia falsū est. Non enim secuti sunt pph&ia ut crederent ei. de quo omnis pph&ia praescripta ē. xp̄o; Propter ea ergo dicit ad eū debbora. Ibo tecum. uerum tam scito quia non erit primatus tuus in uia hac quā incēdis; sed in manu ^{numer} 300. mulieris trad& dñs sisaram. e uidenter ostendit. quia non erit apud illud populum primatus nec p̄manebit apud eum uictoriae palma sed in manus mulieris cui nomen iael trahitur sisara. Iael quoq; interpretatur ascensio. & significat ecclesiam qua ascenditur in caelū.

Sisara

cui traditur sisara qui interpretatur uisio equi. hoc est diabolus supbus & inceptor carnalium uitiorum. Quod autem a el ligno tr̄mpora sisarae transfodit. ecclesiae triumphum expressit. quae ex illo crucis diaboli imperium interficit; **G**edeon interpretatur experimentum iniquitatis eorum. frequentib; enī documentis informatus est. quasi p̄sagio contra hostes futurā uictoriā expedire & ex quo futuro experimento ad in mologiam nominis sumpsit. Gedeon ergo iste quicum trecentis prexit ad proelium. typū xp̄i gestauit qui in signo crucis demundo uictoriam reportauit. Trecentorum enim numerus tau littera continetur quae specie crucis ostendit; Abimelech interpretatur pat̄ m̄s rex. Uidetur ergo gedeon xp̄i imagine habuisse septuaginta uero filii septuaginta linguae. uel nationes qui credentes p̄secundam regenerationē filii di ēē. metu erunt. Abimelech uero filius

Thau. tra:

ancillae tripum antichristi por-
tasse intellegitur. qui congre-
gatis pditis nationib; regnum
sibi improbe usurpabit. Om̄sq;
sc̄os uī. & p̄secutione om̄niq;
crudelitate trucidabit; Joatām
uero iunior figura sc̄orum fuit.
sicut enim ioatham p̄fugam re-
cessit. et reliqui interfecti sunt
fr̄s. sic nemo euadere poterit
p̄secutionem antichristi nisi qui
p̄fugam recesserit. & in monte
benedictionis ascenderit. hic est
mons quem sc̄i circumdabunt.
quē & sc̄i moyses in benedictio-
nibus sicut iam superius dictū ē.
in deuterio nomio posuit. Tola
qui interpretatur uermiculum
uel coccinum. significat eos qui
geminae caritatis ardore accep-
si. benedictum populi xp̄iani
gerunt. Jair qui interpretatur
inluminat̄. hic significat redēp-
torem nr̄m qui dux & rex est po-
puli xp̄iani. quod bene ipsa de-
monstrant nomina. Jair enī in-
terpretatur inluminans. & galaad
aceruus testimonii. Inluminat̄
benedicitur d̄s nr̄ de quo scrip-

Jair:

Galaad:

tumē. in euangelio. Erat luxue-
ra quae inluminat omnē homi-
nē uementē in hunc mundū.
& ad quē in psalms p̄phēta ait:
Inluminans cum mirabiliter amon-
tib; ac̄nis. hic ergo ex galaad
est. quia ex scripturis sacris ei
notitia p̄cipitur. quem qui ubi
corde credulo quaerit sine
dubio inuenit. Jephthe qui in-
terpretatur aperiens uel aper-
tumē. hic post uictoriā filiam
immolauit. redemptoris ostē-
dens figurā quia a facie fratrum
suorum id est iudaeorum abscedens
in gentibus principatū accepit.
qui omnia humanae salutis
sacramenta tamquā iuratus
expleuit. & quasi filiam ita car-
nē p̄prium p̄ salute israhel d̄no
obtulit. iurasse patrum genitū
legim; psalmo dicente. sicut iu-
rauit d̄no uotū uouit d̄o iacob;
scilicet ut sacramentū religionis
in carnis suae passione p̄ salute
generis humani expleret.
Samson qui interpretatur sol eorum
t solis fortitudo. fuit enim uirtu-
te clarus. & liberauit isrl̄ de hostib;

Sicut iurauit
Ano, uotū uouit d̄o

Samson:

Hic saluatoris nri mortē & vic-
toriam figuravit siue quia
de faucibus diaboli gentes
quasi fauam ab ore praerep-
tilionis abstraxit. siue quia ^{Helis}
post mortē plures lucravit
plurimosq; moriens quam
uiuus extinxit; Dalila quā
^{Dalila} terpretatur paupercula uel si-
tula & samson uerticē decalua-
uit. s; nāgogam significat que
xp̄m in loco caluariae crucifi-
xit. Booz qui interpretatur in-
fortitudine siue in quo robor
xp̄m uerum ecclesiae sponsum
expressit; Ruth interpretatur
festinans alienigena enim erat
ex gentili populo quaerelicta
patriae festinauit transire in ter-
ram israhelicens. Socruisuae quo-
cumq; prexeris pergam. haec
alienigenae quae israheliticou-
ro nupsit ecclesiam ad xp̄m ue-
nientē ostendit; Anna gratia
^{Anna} eius interpretatur. quaedū prius
eēt sterilis natura postremodū
gratiae fecundata ē; Haec fuit
sterilis & postmodū fecunda ef-
fecta est. ecclesiae xp̄i tr̄p̄um tenet.

quae prius ingentibus erat sterilis
nunc largiter pollet & p̄ uniuersā
terram ple innumerosae fecun-
ditas. Helis interpretatur dñs
hic sacerdos reprobatus abiectione
sacerdotu ueteris testamti
p̄figuravit. quia licet illud ad
p̄m or̄sēi scdm̄ tempus ordina-
tū fuisset tamen non p̄mansit.
quia aliud melius futurumerat
ut in aeternum p̄maneret dñi ui-
delicet nri ih̄u xp̄i. de quo scrip-
tum ē; Tu es sacerdos in aeternum
secundū ordinē melchisedech;
Osm̄ discalciatus. filius em̄ helis fu-
it electus in ministeriū sacerdoti.
cuius amissionē suo expressit uo-
cabulo. Apostolus enim ait; Cal-
ciati pedes in p̄paratione euan-
gelii pacis. Et propheta quā specto-
si pedes qui adnunciant pacē;
Iste ergo discalciatus interpretat̄.
ut eius nomine ueteris testamti
sacerdotium a ueteri populo sig-
nificaret̄ ablatū; Inces frater
osm̄ os mutū interpretatur quo
significatur sacerdotu ueteris
& doctrinae silentiū. Hic ergo sa-
cerdotes qui capta ex gentibus

arca pemptisunt signant poste-
 ritate sacerdotu prioris fuisse
 extinctam: & legis testamentum
 ee. translatum ad cultu gentiu;
 Samuhel interpretatur nome dei
 ds. hic reprobato heli in ministe-
 rio sacerdotali successit noui sa-
 cerdotu successionē ab ecto uete-
 re sacerdotio pnuntiavit. Isai
 qui interpretatur insulae sacri-
 ciū uel incensum populū signifi-
 cat priorē. qui p mare rubrum
 p moise translatus sacrificiū
 scdm legem dō exhibuit in deser-
 to. de quo scdm carnem natus ē.
 dauid noster dñs uidelicet ih̄s xp̄s
 qui est rex regum. dñs dominorū.
 Saul p̄ctio interpretatur. notum
 est em̄ quod ebreorū populū eū
 sibi regem petierit. & accepit p̄
 secundum dñm. sed secundū suā uo-
 luntatē. hic rex iudaici populi in-
 sinuat reprobationē siue eiusdem
 populi aemulationē quidam uid
 idest xp̄m iniusto iudicio conatus
 est pdere; **D**auid interpretatur
 fortis manu. utiq; quia fortissim'
 in proelis fuit ipse & desiderabi-
 lis. In stirpe scilicet sua de qua p̄

dixerat ppheta ueni & deside-
 ratus cunctis gentibus. hic salua-
 toris n̄ri expressit imaginē. si-
 ue quod in sectatione iudaeorū
 iniustam p̄secutionē sustinuit.
 siue quod manu fortis fortem
 uicit diabolum atq; alligauit
 eiusq; spolia in toto orbe distri-
 buit. **G**oliad designat diabo-
 lum cuius supbiā xp̄i prostrauit
 humilitas. **J**onathan interpreta-
 tur columbe donum. significat
 eos qui p̄ gratiā sp̄s sc̄i uere fidei
 donum & deuotionē erga dauid
 n̄m p̄cipiunt. **U**rias qui int̄-
 pretatur lux mea die est. signifi-
 cat diabolum qui se p̄fectionē
 in angelum lucis transtulit. cu-
 ius coniugio priuaserat copulata
 ecclesia quā xp̄s concupiuit la-
 uantē idest semetipsā a sordib;
 saeculi plauacri undā purificari
 tem; **A**bsalon patris pax int̄-
 preat̄ p̄ antifrasi eo quod bel-
 lum aduersus patrem gessisset.
 siue quod in ipso bello dauid pa-
 catū fuisse legitur filio a deo
 ut etiam magno cum dolore ex-
 tinctū plangeret; hic tr̄pū tenet

Goliad:

Jonathan:

iudaeorum uel iudae p̄dito
 ris qui seditionem leuauerunt
 contra uerum d̄d̄ inuidentes
 ei & principatu eius insidias
 molientes; *Salomon* tribus
 nominibus fuisse p̄hibetur.
 primū uocabulū eius salomoni
 dicitur idest pacificus eo q̄d̄
 in regno eius pax fuerit; *Jelida*
 secundū nomē est. idida eo quod fue
 rit dilectus & amabilis d̄nō.
 tertium coeleth quod grece
 appellatur ecclesiastes. Latī
 ne concionator quod ad po
 pulum loqueretur. Hic ergo
 xp̄i praenuntiat figurā quia
 edificauit domū d̄nō in caeles
 te hierusalē. non de lignis & la
 pidib; sed de sc̄is hominibus.
 ad cuius sapientiā audiendam
 regina uenit aethiopiae hoc ē.
 ecc̄ta de gentib; ; Haec ergo ad
 pacificū nr̄m. & amabile d̄nō
 de quo pat̄ ait; Hic est filius m̄s
 dilectus. in quo mihi bene cōpla
 cui ut audire & sapientiā ei ue
 nit de ultimis terrae finib; & au
 dito eo uisusq; minister uel in lau
 dē ipsius prurp̄t diceps; Beati

uiri tui. ecce beati seruitui qui stant
 corāte semp̄. & audiūt sapientiā
 tuā. sic d̄ns d̄s tuus benedictus
 cui placuisti. & posuit te sup̄ thro
 nū isrl̄ eo quod dilexerit d̄ns isrl̄
 in sempit̄num. & constituit te
 regē ut faceres iudicium & iusti
 tiā & cetera. Roboam interp̄
 tat̄ latitudo populi & ipsū pan
 ti frasin quod decē tribub; ab eo se
 paratis duae tantū ei relictę s̄nt;
 hic ergo roboam filius salomonis
 & hieroboam seruus sub quib; isrl̄
 in duas partes diuisus ē. designat̄
 dissensionē illā in d̄m aduentu
 factā in qua pars credentiū ex iu
 deis regnat cum xp̄o qui est ex
 dauid genere ortus. pars uero
 secuta est ante xp̄m cuius cultui
 nefandae seruitutis errore con
 stricti sunt. Alter aut̄ roboam sig
 nificat malos rectores in ecc̄ta
 qui terrenis cupiditatib; dediti
 neglegunt curā habere subditoy.
 & delectantes in multitudine sibi
 obsequentiū. nec tamen condig
 nā habent sollicitudinē sibi cō
 missorū; Hieroboam int̄ p̄tat̄
 iudicatio siue causa populi uelut

quidam aiunt diuisio eo quod in
regno eius diuisus sit populus isrl.
et praecisus a regno stirpis dauid.
diuisionis enim populi causa iste
extitit: Significat hereticos qui
dissensionē amant & unitatē fidei
catholicae heresibus scindunt.
Ac sic cultui malignorum spūum
sibi obsequentes tradunt. Inter
p̄tatur autē hieroboam diudicis
populum. Nam & heretici diudi
care populū uidentur cum erroris
sui sequacem faciunt. **A**bia qui
interpretatur pater dñs uel pater
fuit. trip̄tens & scribarū & phari
seorū qui uidebatur regere iuda
icū populū sed paternitatē ac dig
nitatē nominis sui pdiderunt cū
traditionib; suis uiolauerunt legē
sicut abia capta bethel idola isra
heli in scandalū reseruaunt ut brei
asserunt. & ideo percussus ad dño mor
tuus est; **A**sa qui interpretatur
tolleis siue sus tolleis. hic in prin
cipio regni sui restaurauit cultū
diuinū. & fecit quod bonū & bene
placitū erat in conspectu dñi. sub
uertitq; altaria idolorū. & confre
git simulacra. unde gratiā dñi

179.
p̄meruit. Ita ut pugnans contra
aethiopes uictoriā caperet. et
eos usq; ad internicionē cederet
quia dño pro pugnante. & exer
citū ei' adiuuante contra isrl.
sed postea in deterius relabens
cum auxiliū asseriorū contra ba
assa regē israhel quaesisset. et
anam p̄phētā ad se ad dño missū
uteum inde corripere & in uincula
misisset grauer in dē dñm of
fendit. Unde iuste sibi dōrē tri
buente incidit in languorem
grauissimū & pedū dolorē uehe
mentissimū in quo & obiit. nec
in infirmitate sua quaesuit dñm.
sed magis in medicorum artem
confidens delusus est, is itaq; eos
significat trip̄tice qui bono incho
ant initio. sed malo finiunt ter
mino: qui post abdicationem ido
latrae & sprētū seruitutē demo
norū p̄cepta gratia baptisma
tis & chris matis sacri unctione.
statim in primordio uite suae pie
tatis arripiunt opera. sed forti
ore a late ac iuxta terminū prē
sentis uitae quando uirtutib; ope
rā dare debuerant ad uitā re

Josphat:

labuntur. & in prauis delectantur
actibus; Josphath quinter
pretatur de iudiciu. hic ergo rex
tripum praefert populi creden-
tium de gentibus; qui ad redemptio-
nem nostram relicto parentum erro-
re conuenit sacro baptisate
ablutus. & sancti christi uncti-
one linitus a christo christiano nom-
& regiam dignitatem accepit. cui
petrus apostolus in epistola sua
ait; Uos estis genus electum. rega-
le sacerdotium. gens sancta. populus
adquisitionis. quod nominis ipsi-
us interpretatio bene confirmat.
Interpretatur autem iuxta quosdam
iosaphath domini deus siue qui est
dotatus. ecclesia ergo gentium
precioso sanguinis christi compa-
rata. & spiritus sancti pignore dotata
confortium sponsi caelestis. & so-
cietatem regni promeruit. cuius fac-
tes sunt infinitae diuitiae siue
inconuenientia diuersarum nationum
ad fidem. seu in adquisitione
uariarum uirtutum. & multa glo-
ria spiritualis sapientiae. Ahab
autem impius qui in samaria reg-
nabat. heresi arcas exprimit

Ahab

qui perditionum turbam peritorum
deuia ducunt. & in prope & uae mor-
tis precipitum mergunt. quod cum
iosaphath affinitate coniu-
tus est achab. descenditque ad eum
in samariam contra hostes prebens
ei auxilium. illos figuratiter de-
monstrat quid catholicis ad
hereticorum amicitiam se inclinans;
qui licet a recte fidei tramite non
recedant. tamen errantium soci-
etatem atque communionem perfecte
non deuitant. quod nullomodo
sine culpa esse poterit. maxime
cum paulus apostolus doceat he-
reticum hominem post unam & se-
cundam correptionem deuitandum;
Joram quinter pretatur qui est
excelsus & dereliquit patrem
iosaphath genitum ad perfidiam
declinavit. & fornicari fecit fi-
lios iudae. imitatus fornicatio-
nem domus achab. eos potest sig-
nificare qui catholica fide im-
buti a christiano baptisate re-
generati ecclesiae instituebantur
sacramentis. sed relinquentes fi-
dei ueritatem errores secuntur
hereticorum. & non solum ipsi. atque

mitte san dogmatis exorbitant.
 immo alios secū per torū de uia
 ducere certant. Unde illos heli
 as hoc est sermo ppheticus redar
 gutt. quia omnis diuinorū libro
 rū sanctio tales reprehendit. ac
 merito suae pueritatis grauisi
 mis contestationib; increpat;

Achazias qui interpretatur ad p̄hen
 des dñm. significat scribas & pha
 risaeos doctores legis ueteris. qui
 tenentes scriptā legē dñi. non tam
 seruauer. Idcirco hic a quē dñs per
 heliseum pphēcā. ad exstir pan
 dā domū uehab. & sacerdotes ba
 al interficiendos misit. percussit
 ioram regem ist. & achaziā re
 gem iuda. & ezebel impussimā
 reginā de palatio in hiezrahel
 p̄cipitare fecit; hic uenim tr̄ pice
 potest designare gentium prin
 cipatū quem dñs a credēptor n̄r
 destinauit ut in sacrilega ciuita
 te quae pphēas & ipsū dñm pphē
 tarū occidit. & apostolos eius
 p̄secuta est iudicia exerceret. &
 eam uisione iusta perimeret. atq;
 sacerdotium uanū quod post xp̄i
 aduentum inaniter habuerat

destrueret. templum q; subuer
 teret. nec non & impiā s̄nago
 gā quae sanguinē scōrū semp
 stuebat de regni culmine p̄cipi
 tar. ac retores ipsius inter
 ficeret. Athalia igitur haec
 quae semetip̄ dē exstinguere moli
 ebatur. & regiam stirpē delere.
 Bene impietate exprimit s̄nago
 ge. quae per nequitia mentis. semi
 nis dē hoc est xp̄i insidiatrix erat
 & odium contra eam semp in corde
 gerebat. quae aliquando regnare
 uidebatur cū legis ceremonias tē
 poraliter obseruabat. Interpre
 tur aū athalia temporalis dñi;
 Sed ioseph strenuitate quae in
 p̄tatur saturnitas dñi. id est eccl̄ae
 in qua uere sunt diliciae. seruat
 ioseph qui interpretatur memoria
 dñi. Xp̄s uidelicet. in quo memo
 ria est nomis dñi. ne p̄ crudelita
 tē se uentis hostis interimatur in
 cordibus electorū. magisq; nutri
 atur in domo ioadae pontificis
 qui dilectus dñi interpretatur. de quo
 patris uox ait; Hic filius m̄s dilectus
 in quo mihi bene complacui. Cuius
 domus ē. sc̄a eccl̄a. ubi in fide electorū

Athalia:

7045

ioia se:

manens cotidie facit augmentū
corporis sui. donec tempore iu-
dicii sceptrum regni. & potentia
aduersus eos extollat. qui eum
deprimere cogitabant. Et inter-
fectrice scōrū a & eternis deputa-
uerit poenis. **A**masias quin-
ter p̄tatur populum tollet. **A**
significat malos rectores qui
populum dī noxio errore siue
prauis exemplis suis tollunt a
uera religione. & inducunt in
errore atq; prauam conuersa-
tionē. qui uidelicet sicut amasi-
as simulant in aliquibus bonos
se esse. sed tamen non sunt qui aper-
fectū cor non habent in cultū dī.
sed nutantes atq; uacillantes sem-
per instabiles fiunt. & magis di-
abolo quā dō seruire probantur.

Ozias qui interpretat fortitudo dī.
dionimas erat. quia qui in para-
lipomenon ozias. idem in regum
azaricus nominatur. **O**zias em̄
interpretat uirtus dī. & azarius
auxiliū dī. & recte uirtus dī. t
auxiliū dī uocat. quia quamdiu
recta egit diuina ope adiutus.
plurimā cōmisit feliciter bella;

Et ubiq; de hostibus triumphauit.
sed postquā p̄superbiā inlicita
tēptabat. lepra percussus & nomi-
nis & honoris simul fuscavit dig-
nitatē; hic rex qui ob meritū sce-
lerū suorū. In fronte contagio le-
prae p̄funditur; Regnum indi-
cat iudaeorum quidē decus & ma-
culas p̄fidiae in fronte gerunt.
ubi signum crucis portare nolue-
runt; **J**oatham qui interpretatur
consummatus t̄ p̄fectus. est
secutus pulchram et h̄mologā
nominis. fecit em̄ rectum in con-
spectu dī. & portā templi aedifi-
cauit excelsam. iuxta m̄sticum
sēpsū quem melius rexisse ioathā
cuius uita & opera laudantur. Quā
redēptorē nr̄m significat de quo
psalmista ait; Quō magnus dñs
& laudabilis nimis. & terribilis ē.
super om̄s deos. Cuius p̄fectionem
nomen ipsum ioathā exprimit.
In p̄r̄t̄ em̄ consummatus. siue
p̄fectus. et de dño saluatore pau-
lus ad ebreos scribens ait; Et qui-
dem cum ēē. filius dī didicit ex
his quae passus ē. oboedientia &
consummatus factus ē. omnib;

Amasias

ozias

Azarius

obtemperantib; sibi causa salutis
aeternae. ipse aedificauit portā
domus dñi excelsam. quia per ip-
sum introitus patet fidelib; regni
caelestis. Ego sum inquit hostiū.
Per me si quis ingredi & saluabit.
& rectae excelsa haec porta uocat.
quia de hac eadem psalmista ait.
Excelsus sup om̄s gentes dñs. & sup
caelos gloria ei; Dicuntur & sc̄i doc-
tores portae qui p̄ eorum p̄dicati-
onē uitae discimus introitū. sicut
& portae inferi dicuntur heretici
qui contra eccl̄am sup p̄tā aedi-
ficatūm ipsius dñi attestatiōe
p̄uadere non possunt; Achaz
interpretatur adprehendens. de-
niq; achaz qui ex iusto patre edi-
tus in p̄fidiam & scelus idolatriae
delapsus est. significat hereticos
qui ex catholicis patrib; sacrame-
to fidei inbuti sunt. sed ad aposta-
siam declinantes cultū diuinum
simulacris errorū suorū p̄bere n̄
timeant. qui fructum uterisui hoc
est effectum prauae meditatio-
nis in igne zeli daemonis immo-
lunt. quia sicut achaz spoliata domo
dñi. & domo regū & principū dedit

83.
regi assiriorum munera & tam-
en nihil profuit. Ita isti aurū saga-
cis ingenii. & argentum eloquen-
tiae conflant in cultum idolorū
ut intereant. aegyptū inuocant
ad assirios ad eunt. cū a potes-
tatib; istius mundi p̄tegi quær-
sed in transitu eorū capti atq; oc-
cisi sunt. quia maledictus ē. homo
sup terrā qui confidit in hominē.
& ponit carnē brachiū suū. & a
dño recedit coreus; Ezechias
quoniam interpretatur adprehendens
dñm uel fortitudo dñi. & nomē
ipse suosq; opus dī strenue gessit.
immo p̄ nuntios ad simile studiū
alios puocauit t̄p̄um gerit dñi
saluatoris. in quo habitat om̄s
plenitudo diuinitatis corporalit̄
& est caput om̄is principatus &
potestatis dñs fortis & potens in
proelio. hic transgressiones patrū
& om̄s praearicationes quae fu-
erunt sub lege sanguine suo dila-
uit. & cultum pietatis in eccl̄a ple-
ne instaurauit. Ipse legatos suos
ad conuocandas gentes ad fidē.
hoc est primū p̄ph̄et̄as. deinde a-
postolos misit. non solum de iudea

sed & de aliis nationibus pluri-
mos ad catholicam fidem. et ad
ueram religionem per praedicationem
euangelii sui conduxit;
Quod autem ezechiae pro bono
opere adiciuntur quindecim
anni. significat omnes sanctos quibus
ad obsequendam uitam aeternam.
quinque libri legis moysi. cum
decem uerbis decalogi dati sunt.
ut per complementum legis & pro-
ceptorum. regnum caelestis pleni-
tudinem consequantur;

Manases autem quinter praetatur
obliuiosus pro multa enim scele-
ra & sacrilegia reliquerat. &
oblitus fuerat deum. exemplar
est ueraciter poenitentium
& in deum misericordiam confiden-
tium. Docet enim nos quod post
commissa scelera nullus debet
de dei misericordia desperare.
sed magis pro poenitentiam con-
gruam spem habere ueniae si
eam rite profecerit. Ammon in-
terpraetatur fidelis & honestus
quod magis de eo per antifrasi in dic-
tum intelligi potest quam secundum
ueritatem. quia cum idola traiecit.

Ammon:

quomodo fidelis esse potuit. tri-
pumenim ipse tenet hereticorum
quibus & fingunt se esse bonos et
dicultores. tamen errantes et
in errorem mittentes magis dia-
bolo quam deo seruire praebantur.

Josias rex qui interpretatur ubi
est incensum domini. haec enim est
propria etymologia nominis eius.
eo quod deo incensum sacrae o-
rationis & bonorum operum sacri-
ficium offerens. simulacraque
fecerunt anteriores reges com-
bussit. & celebrauit paschale
agnum. & de templo domini idola
multa depulit. significat enim
in hoc christum qui pro nobis passionem
suscepit. atque omnia execrabilia
gentium de templis corporis sui
deiciens. igne uirtutis suae ex-
usta comminuit. atque in huius
saeculi torrente proiecit;

Joachaz qui interpraetatur receptus.
significat prauos rectores
quos populus terrae carnales
uidelicet terrenae cupiditatis
dediti secundum mores suos consen-
tentes uitae suis personas eligunt.
quos pharaon in rebus unxit.

et in aegyptum duxit. cum diabolus
per multitudinem adulatorum
eneruans decipit corda praela-
torum. Reblath enim multitu-
do interpretatur. sicque in spirita-
lis aegypti uinctos catenis pecca-
torum. tenebrosam mergit abyssum.
Joachim idem est. qui & elr-
achim. nam ioachim interpreta-
tur ubi est praeparatio. & elrachim
di resurrectio. significat deum an-
tes pastores fidelium qui sunt praesentia
praeparati atque ornati. et po-
testate sublimati. sed magis per
dona diabolo seruire probantur.
quandocumque. et uariis uitiis subduntur.
Sciendum autem quod cum semel quis
cuilibet se manciparit uitio. non
uno sed multis dominis obnoxia-
uerit; Unde ioachim quem
pharao antecessum sibi solue-
re coegit. nunc nabuchodonosor
rex babilonis sibi tribus
annis seruire compellit; Quid
est ergo aliud regis babilonis
seruum esse. quam per suasionem.
delectationem. atque consensum an-
tiquo hosti subditum fore. & in
cogitando. loquendo. atque in

gendo. totum uitium deditum
quasi libere ab eo possideri;
Joachim siue iechomas quicumque
matre ductus in babilonem
simul & thesauro templi domini.
significat lapsum atque ruinam
pastorum ac rectorum ecclesiae
qui ueri nabuchodonosor hoc
est diaboli arte delusi. in confu-
sione abducuntur errorum
atque uitiorum. & qui per domini gra-
tiam ac studium bonum alios
sermone doctrinae & bonis ex-
emplis ad ueram religionem.
suscitare debuerant. ipsi uari-
is uitiis trucidati. morte absor-
ti sunt peccatorum. hoc enim
iomefi ioachim qui resuscitatus
uel qui est consurgens interpre-
tatur. significat cum quo simul
preciosissima uasa domini in capti-
uitatem asportabantur; qui illi
quingenti acumine exercebantur.
t morum honestate fulgebant.
malorum deprauati exemplis
simul cum ipsis in praedam ces-
sere diaboli. Sedechias qui nunc
interpretatur iustus domini. huius oculos
in reblatha rex babilonis euulsit.

Jerhomas

ioachim

Sedechias

Reblatha ueratur in latinū. mul-
 tabaec. Ideoq; significabat eos qui
 in huius mundi mala actione in-
 uoluuntur atq; a diabolo capti-
 uati intellegentiae oculos per-
 dunt; Hieroboam qui inter-
 pretatur diiudicans populū. &
 decem tribus a domo dauid. &
 a templo dī separans ad idolatri-
 am p̄duxit. significat hereticos
 qui dissensionē amant. & unita-
 tē fidei catholicae heresibus
 scindunt. ac sic cultui maligno
 rū spiritū sibi obsequentes tra-
 dunt; Achab qui interpretatur
 frater patris. et rex fuit iniustus.
 & iniquā habuit uxorem. signi-
 ficat p̄secutores xp̄ianorū. et
 maxime iudaeorum populū
 s̄r̄nagogae cohabitatores qui
 p̄secutus ē. p̄phetas & sc̄os dī qui
 ad eum missi sunt indicare dī uo-
 luntatē. & docere p̄cepta legis
 ipsius. de quo & iam xp̄s carnem
 assumere dignatus ē. Concupiunt
 ergo achab uineā ieroboam. qui in-
 ter-pretatur p̄spiciuus siue confes-
 sio hierobeamite. hoc est honesta-
 tus dī. siue seminis dī. dñi uel dī &

n̄r̄ ih̄u xp̄i ueri filii dī cuius uinea
 plebs est israhelitica. de qua isaias
 ait; Uinea dñi s̄r̄baoth domus is-
 rabel est. ut fecisset in ea hortum ole-
 rum. hoc est ut ubi uinum gratiae
 sp̄italis germinare debuit. ibi fra-
 gilia quaeq; dogmata p̄ pharisai-
 cam sup̄stitionē. transplantaret.
 sed naboth hanc uineam dicitur uole-
 ti. Id est xp̄o pharisaeorū sup̄sti-
 tionibus non consentienti impia uxor
 iezabel. hoc est s̄r̄nagoga iudae-
 orum machinata est mortē. Inter-
 pretatur enim iezabel cohabitatrix
 siue fluxus uentris. Quod bene con-
 uenit s̄r̄nagogae quae habitare
 uidebatur in domo dñi. sed puaria
 desideria uanitatis defluebat;
 Misit ergo iezabel litteras ad maio-
 res natu. & ad optimates quae erant
 in ciuitate. ut subintroductis fal-
 sis testibus testimoniu falsum con-
 tra naboth ponerent. quod benedixit
 s̄c̄dm̄. & regem. & sic ductum de
 ciuitate lapidarent ut morerentur.
 cum s̄r̄nagoga p̄ pontifices scri-
 bas & pharisaeos meditata ē. mor-
 tem xp̄i; hic ergo achab ueros p̄-
 phetas disperrens. falsos p̄phetas

Hieroboam:

Achab:

audiunt. & sic delusus ad diabolo gla
dio hostis interit; Sic & populus
iudaicus spernendo doctores euangeli
gelii. et sequendo praecursores
antichristi. nec non et ipsum ca
put iniquorum in mortem corru
et sempiternam; **Ochozias** qui
interpretatur adprehendens dñm.
filius erat achab. & psequēbat
prophetas dñi. et maxime helia
significat populum iudaeorum.
et maxime principes synagoga.
qui peccatis & uitiis dediti. ueri
tatem a se repellunt immo p
sequēbantur. Unde legitur in
euangelio. quod miserunt prin
cipes et pharisaei ministros. ut
adprehenderent ihm; Domus er
go ochoziae. synagoga est iude
orum. quae legalibus precep
tis quasi cancellis cenaculi un
diq; circum dicta erat. sed sicut
ochozias p cancellos quibus tu
eri debuit ruens egritudinem
nimiam incurrit. Ita et populus
iudaeorum legis custodiam ex
cedens. in languore desperabile
peccatorum caecidit. ubi quia di
uina praesidia dereliquit salu

is remedia inuenire non meru
it; Ieu qui inter ptatur ipse
est & p prophetam heliseum
dñm precepto ordinatus ē. ad
exstirpandam domū achab. &
sacerdotes baal interficiendos.
qui & percussit ioram regem isrl.
et achaziam regē iuda. & ierza
bel impissimā reginā de pala
tio in hierusalem praecipitare
fecit. potest designare gentium
principatum quem dñs ac redēp
tor nŕ destinauit ut in sacrilega
ciuitate quae pphetas. & ipsū
dñm pphetarum occidit. et apos
tolo seius psecuta ē. iudicia ex
erceret. et eam ultione iusta
perimeret. atq; sacerdotium ua
nū quod post xp̄i aduentum in
aniter habuerat destrueret
templumq; subuerteret. nec
non & impiam synagogam. quae san
guine scōrum sempsituebat. de reg
niculmine praecipitare. ac rec
tores ipsius interficeret.
Nabuchodonosor int̄pretatur
pphetia lagunculae angustae
sive pphetans istius modi signū.
p somno scilicet futurorum quod

uidisse narratur. et daniel in
 terpretatus est. siue sessio magni
 tione angustiae phis quincap
 tuitate ab eo ductisunt. tripu
 tenet diuoli qui hereticorum
 plebe erroris captiuitate de
 uictam ab hierusale hoc est ab
 ecclesia in babilonia. id est ig
 norantiae confusione adduxit;
 Princeps cocoru qui muros hieru
 salem subuertit. hoc significat
 quia omnes qui uentris desiderio
 seruiunt. uirtutes animae des
 truunt. Hiesus sacerdos mag
 nus figura gerebat xpi p que
 ex peregrinatione saeculi huius
 ad caelestem hierusale nobis
 fuisse regressus ostenditur.

Zorobabel. Zorobabel apud ebreos ex tribus
 integris nominibus traditur esse.
 compositus. Zo. iste. ro. magis
 ter. babel. propriae babilone
 um consonat. & efficitur no
 men Zorobabel. hoc est iste ma
 gister de babilone. In babilone
 enim ortus est. ubi et prin
 ceptus gentis iudee existit. In
 dith interpretatur laudans
 uel confitens. Hester inter

Judith
 Hester

pretatur absconsa. haec quoque
 mulieres quae tripum gestant
 ecclesiae hostes fidei puniunt ac
 populum ab interitu eruiunt.
 Susanna interpretatur lilia uel
 gratia eius. haec figurauit ecclesiam
 quam falsitate iudaei quasi ad
 ulteram accusant. Iobias pris
 ce legis imaginem tenet cuius
 oculos iudaici passeris obcae
 cant. dum eos luminis sacra
 mentum male intellegentes
 obcaecant. Iobias filius eius.
 dominus uerbum christi imaginem habu
 it. qui uelut abscondita & ob
 caecatam figuram caligine le
 gis claritate suae uirtutis inlu
 minat. Machabei septem
 qui sub antiocho acerbissima
 pressis sunt tormenta gloria
 sissime coronati sunt. Signifi
 cant ecclesiam septiformem qua
 ab inimicis christi multam mar
 tyrum stragem protulit. & gloriae
 caelestis coronam accepit.

DE PROPHETIIS

Quos gentilitas uates appel
 lat hos nri prophetas uocant
 quasi praefatores quod porro

fantur & de futuris uera prae-
dicunt. qui autem a nobis
pphaetae. in ueteri testame-
to uidentes appellabantur.
quia uidebant ea quae ceteri
non uidebant. et praespicie-
bant quae in mysterio abs-
condita erant. hinc est quod
scriptum est. in samuuele eam
aduidentem. hinc isaiaf uidi
inquit dñm sedentē super thro-
num excelsum et eleuatum.
ezechieli aperta sunt caeli.
& uidit uisiones dñi. quorum-
dam autem pphazarum echi-
mologiae nominum ad no-
tandae sunt. Uocabula enim
eorum satis ostendunt quid
in futuris factis dictisq; suis p-
nuntiassent. Helias inter-
pretatur dñs dñs. ex futuro igitur
praesagio sic uocatus. nam
dum altere ceretur in sacri-
ficio cum quadringentis sacer-
dotibus baal. Inuocato no-
mine dñi descendit de caelo
ignis sup holocaustū. Quod
cum uidisset & omnis populus
caecidit in faciem suam. & ait;

89.
Dñs ipse est dñs. Ex hac igitur
causa tale prius nomen ac-
cepit. pro eo quod p eum
postea cognouerit popu-
lus dñm dñm. Idem & for-
tis dñs interpretatur. uel ppter
quod interfecit eosdem sa-
cerdotes. uel propter qd
achab aduersitatem tole-
rauit. hic xpm demonstrat.
quia sicut igneo curru. ad
supna sublatus est. Ita xps
carnem suam in qua natus
est & passus. et resurrexit
assumpsit in caelum. Uidua
ad quam mittitur helias
pascendus ecclesia est ad quam
pfidem uenisse xps legitur.
cuius farinae & oleū bene-
dicitur & non deficit. Id est
gratia corporis xpi et chris-
matis unctio quae toto mun-
do cotidie impenditur. &
numquam minuitur. Septē
milia uirorum de quibus dic-
tum est heliae quoniam curru
uerunt genua ante baal sig-
nificant numerum scōrum
qui spū septiformis gratiae ad

Sacramentum
Eucharistiae
Chryisma

Heliseus

impleti diabolo renuntiaue-
runt. Heliseus dñi salus
inter pretatur. uocabulū
autem idem ex futuri præ-
sagio suscepit. deniq; et
multas uirtutes fecit. & fa-
mem pellens populum a
morte saluauit. hic eundē re-
demptorem dñm figurauit.
quidemontis altitudine
idest caelorum descendens
sublimitate humiliatus se
ipsum a forma dī usq; ad for-
mam hominis. ac mortuis
membris sua membra com-
posuit. et nr̄ae mortalita-
ti sui corporis medicinam
aptauit. Pueri qui insul-
tantes heliseum clamabant.
ascende calue. ascende calue.
et in uasi abestus perierunt.
Indicant populū iudaicū
qui puerili stultitia inrise-
runt xpm̄ in loco caluariae
crucifixum. & capti ad uob;
ursi. hoc est cito & uespasiano
interierunt. Puer helisei qui
cum baculo ad resuscitandum
mulieris ē. filiū missus. t̄pū

Titus
Vespasiano

priscæ legis ostendit. quæ ge-
neri humano transmissa nihil
p̄stitit. nisi qđ in uirga solū au-
steritate seruitutis monstrauit.
Sunamitis filius mortuus huma-
ni generis figurā tenet & sup̄ quē
xps̄ oscitans ^{sp̄m} septiformis gra-
tiae sp̄italit̄ aspirat. p̄ quē a
morte peccator reuiuiscat. ne
maxi s̄ritus significat ex gemib;
populū maculis delictorū pollū-
tū atq; a xpo p̄ sacram̄ta bap-
tismatis purificatū. *Isaias* int̄p̄-
tatur saluator dñi. & meritis sal-
uatorē uniuersarū gentiū eiusq;
sacram̄ta amplius quā ceteri p̄-
dicat. hic quoq; formā euange-
listarū & apostolorū expressit
qui uniuersa sacram̄ta xpi. p̄
quasi p̄ figurā sed uelut p̄ semet
p̄dicauit. *Hieremias* int̄p̄-
tat̄ excelsus dñi p̄ eo qđ dicitur.
ei; Constituite sup̄ gentes & sup̄
regna. hic aū in uerb. & passio-
nib; suis. mortē & passionē figu-
raū dñi saluatoris. *Ezechiel*
int̄p̄tat̄ fortitudo dī. hic quo-
q; imaginē xpi gestauit. qui posi-
tū in hac terrena peregrinatione

populū salutarib; p̄ceptis instigat.
Daniel iudiciū dī. siue qđ in presbitero-
rorū iudicio sententiā diuine exa-
minationis exhibuit. dū reperta eorū
falsitate susannā ab interitu libe-
rauit. siue qđ uisiones & somnia qui-
bus p̄singula quaedā enigmata fu-
tura monstrabant sagacimēte
discernens aperuit. **Hic** desiderio
rū uir appellatus ē. qui panē de-
siderii non manducauit. & uinū con-
cupiscentiæ non bibit. Idem uitā
celebrē tenuit. similitudinē habu-
it continentiae. siue eorū qui sunt
in otio scō. & in terrenis rerū co-
pus abutuntur. **Osee** interpretat̄
saluator aut saluap̄. dū enī irādī
in populū isrl̄ ob crime p̄ idolatrię
pph̄ & s̄ & domui iudae salutē p̄-
nuntiavit. p̄pter quod ezechias rex
iudae subleuatis idolis. quos p̄ceden-
tes reges consecrauerant. templū
dñi purgasse ac purificasse mon-
stratur. hic xp̄i demonstrauit fi-
gurā qui ex fornicatione gentium.
assumpsit in corpore suo ecclesiā.
Johel interpretat̄ dñs dñs. siue incipi-
es dō. uel fuit dī. hoc enī eius uoca-
bulū resonat a & h̄imologia incerta;

91.
hic indicat triplice eos qui p̄ fidei
hostium diuinae scientiae inci-
piunt cognoscere sacramentū.
Amos interpretatur populus auul-
sus; p̄ph̄ & a enim eius ad populū
fuis̄ isrl̄. quia am auulsus erat a
dño. & aureis uittulis seruauit. si-
ue auulsus a regno stirpis dauid;
Hic ergo pastor & rusticus. xp̄i est
tripus. qui ab officio pastoralis pe-
corū. Id est ab ebreorū regimine
translatus. nunc ad uos greges pas-
cit in gentibus; **Abdias** interp̄-
tatur seruus dñi. sicut enim mo-
yses famulus dñi. & apostolus ser-
uus xp̄i. ita iste legatus ad gentes
missus uide & p̄dicat. quae p̄phe-
tali digna sunt ministerio & ser-
uitute; **Inde** seruus dñi uocatur.
hic quidem in sc̄m̄a centū pa-
uit p̄ph̄ & s̄. significat om̄s fidei
p̄dicatores. qui in hoc mundo ali-
mentis sc̄arū scripturarū om̄s cre-
dentes reficiunt. **Jonas** interpretat̄
columba siue dolens. columba
p̄ gemitu. quō in uentre coeli triduo
fuit. dolens autē t̄ p̄p̄ tristitiā quā
habuit de salute n̄ uenturū. t̄ p̄p̄
ter ceteram subito arescente. cuius

Amos.

Jonas.

um braculo tegebatur contra
solis ardorem. Ipse est filius
amathi hoc est sarapthenae
uiduae ut iudaei affirmant.
quē resuscitauit helias. Ma-
tre postea ad eū dicebat; Nunc
cognoui quod uir dei es tu. et uer-
bū ueritatis in ore tuo est. Ob
hanc causam ipsum puerum
amathi uocitatum. Amathi
enim ex hebreo in latinā linguā
ueritas dicitur. & ex eo quod uerū he-
lias locutus est. ille qui suscitatus
est filius nuncupatus est ueri-
tatis. Jonas quoque tam sermone
quā naufragio suo passionem
christi mortēque & resurrectionem
figurat. siue quod de nauē ad ma-
re. tam quā de cruce ad terrā p-
iectus est. siue quod in uentre coeli
exceptus est tam quā in sepulchro
terrae tribus diebus & tribus noc-
tibus reconditus est. & quod per figurā
nīneue per poenitentiam mundi pre-
dixit. Insequentibus tēpore gerit iude-
orū. qui salutē gentium nō tantū
aduenire poluerunt. sed cū uenit
inuiserunt. Nīneuen quoque gentiū
significat speciem; Jonas uero in hoc

loco iudaeorū; Nam quem admo-
dū pīneutarum salus ad emulati-
onem puocauit ionam. Ita redemp-
tio gentium. scandalū existit in
daeorum. merito & contra orien-
tem ciuitatis sedisse legitur. sub
umbra edere. Ita eadem plebs se-
parans se a salute ecclēae dolore
tabide contra christum id est orientē
ecclēae linguam suam mouere pu-
tatur. sedens sub umbra legis que
umbra ferme are facta est. quia
adueniente christo uetera transierunt.
& ecce facta sunt omnia noua;
Ipsa prophetauit autē sub oziā rege
iuda. quando & osee. & amos
& esaias pphetauerunt. Miche-
as qui interpretatur quis hic uel
quis iste. aut humilitas. significat
illū qui in euangelio ait. Discite
a me quia mitissimus & humilis
corde. Et de quo propheta dixit;
Generationē autē eius quis enor-
rabit ad quē uerbum dei factū est.
quia uerbum caro factum est. &
habitauit in nobis; Percussit dis-
pensationem primū prophetae
& postea apostoli ad praedicandū
uerbum dei missi sunt; quoniam

Amathi

tum ergo ad hystoriam pertinet & se-
cundum ordinem captiuitatis
qui primū est capta samaria mētro-
polis isrl; Postea hierusalē urbs
iudae pphetiae titulis ponitur.
Primum de samaria. secundo de hie-
rusalē. quantum uero ad hystoricos
intellectus quia samaria semper
in heresib; accipitur. hierusalem
in rpo ecclae dicimus uerbum dñi
fieri ad humilem & coherede xpi;
de diuersis dogmatib; & de ecclae
quia forte peccatū cōmiserat. &
totius ordinis uolumentū contexe-
rat. Naum interpretatur germen
siue consolator. In crepat enim
ciuitatē sanguinā. Et post euer-
sionem illius consolatur sion di-
ces; Ecce sup montes pedes e-
uangelizantis. & annuntiantis
pacem. Hic quoq; scōrum pre-
dicatorum tūpum tenet quia
uitatem sanguinum hoc est ba-
bylonem spiritale increpantes
arguunt germen fidei. & bono-
rum operum ab eis expectentes.
si paenitentia egerint de pecca-
tis suis consolationē ueniae illis
pmittunt. Abbacuc interpreta-

93.
tur amplexans quia uel ex eo
quod amabilis dñi fuit uocat
amplexatio uel quod incerta
meū cum dō congregatur am-
plexentis. id est luctantis for-
titus ē. nom. Nullus enim tam
audaci uoce ausus est dñm ad
disceptationē iustitiae puoca-
re. Cur in reb; humanis &
mundi istius tanta rerū uer-
saretur iniquitas. significat
enim fidelem populū qui sup
excelsa eleuatus in cruce dñm
contemplatur dicens. cornua
in manib; eius illic confirma-
tae. uirtus gloriae eius. Sopho-
nia speculum uel arcanū dñi
int. precat. utriūque ad pphe-
tas conuenit. ipse enim sciuit
mysteria dñi. unde & ezechiel
dicit. speculatore te posui. et ali-
bi non faciet dñs quicquā nisi
reuelauerit seruis suis pphetis.
Iste enim significat eos qui p con-
templationis arcanū ad pfectū
pueniunt meritorū; Aggeus
interpretatur In latinū festiuus
& laetus resonat. destructum enim
templū aedificac p dñm pphetat.

Et post luctum captiuitatis regressionis Laetitiam praedicat.

Zacharias

Zacharias interpretatur memoria dñi. septuagesimo enim anno desolationis templi complendo Zacharia predicante memoratus est dñs populus sui. Iussuque dñi reuersus est. dñi populus & reaedificatum est. & urbs & templum. Ista enim duo prophete figuram gestauerunt sanctorum qui nobis in huius peregrinationis uita futurum tempus liberationis decantant. **M**icheas interpretatur angelus dñi id est nuntius. quicquidem loquebatur quasi ad dñm eent. mundicia. ita credebantur. & inde ita nomen eius septuaginta translulerunt dicentes. assumptio uerbi dñi super isrl in manu angeli eius. Iste enim tripam saluatoris nri tenuit qui angelus magni consili dicitur. **E**sdras interpretatur adiutor. **N**eemias interpretatur consolator ad dñm. quodam enim psecutio futurorum nominum ista sortita sunt. fuerunt enim in adiutorium. & con-

solationem omnium populo redeunti ad patriam. Nam & templum dñi idem reaedificauerunt. & murorum ac turrium opus ipsi restaurauerunt. tripam ergo ista habent. & apostolorum & praedicatorum euangelixpi qui spiritale aedificium dñi post exitum fidelium de babilone istius mundi atq; regressum interram remissionis. uerbis & exemplis cotidie instaurando reaedificasti. ut quae prius per negligentiam uel desidiam pristinorum habitatorum corruerant. ipsi instanti nisu & studio profecto cum cooperantibus deuotis recuperent. **A**nnanias interpretatur gradus idem sedra lingua caldaica quod interpretatur decorus meus. **A**zarias interpretatur auxilium dñi idem & abdenago quod in latina taceo seruens uertitur. **M**isael quia populus dñi ipse & misaac qui interpretatur risus uel gaudium. hi tres pauci figuram praetulerunt sanctorum qui corpus suum in persecutione

3
obtulerunt. Asaf interpre-
tatur synagoga significans
congregationem quae credi-
dit non quae obstinata per-
mansit. Nam post resurrecti-
onem dñi confessa legimus
multa milia iudaeorū sicut
inter alia testantur accusa-
postolorum. Ethan int̄pre-
tat̄ robustus. Ethan autē iste
sicut & emien decantoribus.
Dauid regis est quos uerba di-
erū narrant. filius uidelicet
cusi filii Abdi de cognatione
merari filii Leui. uel de illis sa-
pientibus quibus in libro regū
Salomonis sapientia praefer-
tur. Sapientior inquit & hapi
Ezrahelita. & emapi. tamen igitur
scientiae hoc carmen est
ut sapientissimi illius nomi-
ne mereatur ascribi. Eman
filius fuit Iobel filii Samuel
de familia caadh filii Leui un-
de decantoribus; quos Dauid in col-
locatione arcae p̄fecit reliquis
ad canendū. Eman int̄pre-
tat̄ fr̄ eius quo uocabulo dñs xp̄s
appellat eos qui eius p̄ceptis

95.
operibus quae deuoti sunt.
sicut ait in euangelio. Ite dicit
te fratribus meis. Israhelitae
dñm uidentes. quod utique
illis accidere manifestū est.
qui p̄ oboedientiae myste-
rium sc̄a dñi luce radiantur.
Idithun int̄pre-
tatur transili-
ens eos. significans eum qui
mente terrena transcendit.
transilitque eos qui in haeren-
tes humo. & incuruati in terra
ea quae imae sunt cogitant.
atq; in excelsis mentis habitans.
de uirtute dī libero carmine
philosophatur. Filius chore
sicut & emien Ethan Asaph. &
Idithun non psalmografi sed
cantores fuere. Ad Dauid quidē
ob psalmodiā electi sed ob
significantiā nominiū titu-
lis psalmorum congruenter
adfixi; Chore ergo dicitur
caluariae in cuius nominis
loco dñs est crucifixus. & ideo
filius chore merito dicunt̄ qui pas-
sionis illius sacram̄ta^{o tota} deuotio-
ne famulantur. Zacharias
int̄pre-
tatur memoria dñi ob

hoc qđcant memorari testamti
 sc̄i sui. Johannes baptista inter
 ptatur dñi gratia eo quod sit li
 mes pphetiae praenuntius gra
 tiae siue initium baptismatis p
 quod gratia ministrat. hisunt
 pphetae ueteris testamti nouiq;
 quorū finis xp̄s uideatur apa
 tre. & ppheta in gentib; posui
 te. Propheiae autē genera septē
 sunt. Primum genus extasis qđ
 est mentis excessus sicut uidit
 p̄rus uas illud submissum in
 stupore cum ueris animalibus.
 Secundum genus uisio sicut apud
 esaiā legit̄. uidi dñm sedentē su
 p̄ solum excelsū. Tertium genus
 somnium sicut iacob subnixam
 in caelo sc̄la dormiens uidit.
 Quartū genus p̄ nubem sicut ad mo
 r̄ sepi & ad iob post plagā loq̄t̄ d̄s;
 Quintum genus uox de caelo sicut
 ad abrahā sonuit diceps. Item
 iudas in caeno tuā sup̄ p̄uerū. &
 ad sculū in uia. Saule saule. quid
 me p̄sequeris. Sextum genus ac
 cepta parabola sicut apud salomo
 nē in p̄uerbis. & apud beclā cū euo
 carē ab alāc. Septimū gen̄ reple

tio sp̄s sc̄i sicut pene apud om̄s p̄phe
 tas. Alitragenera uisionū eē. di
 xer̄; Unū scđm oculos corporis. sicut
 uidit abrahā tres uiros sub ilice mē
 brae. et moyses ignem in rubo. & dis
 cipuli transfigurati dñm in monte.
 inter moyses & heliā. & cetera huius
 modi. Alterū p̄ sp̄m quo in magi
 nibus ea quae p̄ corpus sentim̄ uide
 mus sicut uidit p̄rus discum il
 lum submitti de caelo cum ueris
 animalibus; & sicut isaias dñm in
 sede altissima non corporaliter.
 sed sp̄italiter uidit. non em̄ dñm for
 ma corporea circumterminat.
 sed quē admodū figuratae non p̄pre
 dicant̄ multa. ita etiā figuratae
 multa monstrant̄. Tertium gen̄
 est uisionis qđ neq; corporis sensib;
 illa parte anime qua corporaliū
 rerū imagines capiunt̄. sed p̄ intu
 itū mentis quo intellecta conspiciūt
 ueritas. sicut daniel praeditus m̄te
 uidit qđ balthasar uiderat cor
 pore sine quo genere illa duo uel
 infructuosa sunt. uel etiā in errore
 mittunt̄. Omnia tam̄ haec genera
 sp̄s sc̄i moderat̄. habere autē p̄pheta
 non solū bonus sed etiā malus potest.

Nam inuenimus saule regem pph&as
se. psequabatur enim scindauid. et
impletus spu proph&are coepit.
EXPLICIT LIBER TERCIUS.

INCIPIT LIBER IIII.
DE HIS PERSONIS QUAE AD NOUUM
TESTAMENTUM PERTINENT;
HOCEST EUANGELISTIS. ET A
POSTOLIS ACCETERIS PERSONIS;

In primis legitur notandum e. qd quat
tuor euangeliste dnm nr̄m ihm xpm
sub quattuor animaliu uultib; figu
ralit̄ exprimunt. Matheus eni eun
de redemptorem natum & passu annun
tiat. in similitudine hominis com
parat; Marcus a solitudine exor
sus leonis figuram induit. et xpi reg
nu inuictum potentiaq; p clamat.
Lucas quoq; putuli mysticu uultu
xpm nob pdicat. immolandum.
Iohannes au p figuram aquilae eun
de xpm post resurrectione carnis
demonstrat. reuolasse in caelos.

Haec ergo quattuor euangelistas siue quat
tuor quae scripsere euangelia pfigu
ram expresserunt. quattuor para
disi flumina de uno fonte proceden
tia quae irrigant omnem supficiem
terrae; Similiter & quattuor ani
maliu uultu pfiguntur quattuor flumina paradisi.

malia quae ezechiel pph&a in li
bro suo comemorat dicens. quat
tuor facies erant uni. & quattuor
pennae uni. & manus hominis
sub pennis eoru. In quattuor par
tib; p significatione eosdem demonst
rabat. Sic quoq; & quattuor ro
tae de quibus idem pph&a narrat
quod est. iuxta animalia. & p quat
tuor partes irent. & non reuertent
cum ambularent. eandem signifi
catione habent; Nec non & quatt
tuor facies de quibus scriptum e;
qd esset una facies cherub. & una
facies hominis. & tertia facies le
onis. & quarta facies aquilae
Idem demonstrat; Quattuor au
sunt plagae orbis. & quattuor ui
cissitudines temporu annuos fruc
tus hominib; pbeant. sic & sca ecclia
xpi. in.iiii. partib; mundi dilatata
p totu tempus huius sc̄i doctrina
euangelica nutritur. & roborat.

Unde sc̄i doctores qui p quattuor euang
gelia totu orbem inluminant. quat
tuor praecipue uirtutes. hoc est
prudencia iusticia. fortitudine
temperancia nobis comendat. ut
in his conuersantes do placitam ex